

وحیدعظیم‌نیا دبیر گروه اقتصاد

ترویج تحقیق و توسعه صنعتی یا **آنکه‌ازاهمیت‌بالایی** بر خور دار است، اما غیراقتصادی بودن آن در صنعت کشور به عنوان یک چالش بزرگ به شمار می‌رود. از طرفی با آنکه تحقیق و توسعه ریسک اجرایی بسیار بالایی دارد، اما برای پیشبرد نوآوری و پیشرفت‌فرآیندهای صنعتی ضروری است. برای رفع این موضوع، اعطای اعتبار مالیاتی تحقیق و توسعه به صنعت می‌تواند فعالیت‌های تحقیق و توسعه ایجاد کند و به جبران کاهش منابع دولتی و تشویق صنایع به سرمایه‌گذاری در نوآوری بینجامد. در صفحه پیش‌رو با صاحب‌نظران به بررسی این مهم پرداخته‌یم.

۴۰ همت مالیات و عوارض صادرات خام‌ونیمه‌خام به دانش‌بنیان‌ها تعلق می‌گیرد

رویکرد کلیدی حال حاضر کشور در زمینه سپردن نقش محوری به اقتصاد دانش‌بنیان در زمینه تحقیق و توسعه صنعتی و بومی‌سازی تجهیزات، فناوری و همچنین فرآیند تولید صنعتی نیازمند تخصیص منابع مالی مطلوب است، کما اینکه در سالیان اخیر تجربه موفق بومی‌سازی در صنعت نفت کشور، ایران را تبدیل به صادرکننده خدمات فنی و مهندسی در صنعت پالایشگاهی تبدیل کرد و امروز شاهد صادرات این خدمات به تعداد بالایی از کشورها نظیر ونزوئلا، سوریه، آفریقای جنوبی و ازبکستان هستیم.

یکی از مشکلات بزرگ در زمینه بحث صنایع کشور و توسعه صنعتی کشور ایران، عدم به کارگیری درست فناوری و منابع در جهت توسعه زنجیره ارزش است. رویکرد فعلی اعطای مشوق‌ها به صنعت بدون در نظر گرفتن هدایت منابع به سمت توسعه بیشتر موجب شده است که صنعت ایران در گیر خام‌فروشی بالای صنعتی شود.

از طرف دیگر مسئله مربوط به تحقیق و توسعه صنایع کشور است که مشکلات فراوانی دارد؛ اولین بحث عدم صرفه اقتصادی تحقیق و توسعه در صنعت کشور است، زیرا ریسک بسیار بالایی دارد، ولی از این مشکل مهم‌تر بحث عدم توانایی صنعت در انجام امور مربوط به تحقیق و توسعه است؛ صنعت مسئول تولید محصولات صنعتی و همچنین فروش و بازاریسازی برای مازاد تولید خود است و در زمینه تجهیزات، فناوری و همچنین فرآیند تولید هیچ داده دقیق تخصصی ندارد و این موارد را به طور کامل وارد کرده است، بنابراین در این بخش وجود یک نهاد مختص تحقیق و توسعه صنعتی اهمیت ویژه‌ای پیدا می‌کند. این نقش کلیدی و مهم در اقتصاد ایران را شرکت‌های دانش‌بنیان فناور و اکوسیستم علم و فناوری کشور می‌توانند انجام دهند.

رویکرد کلیدی حال حاضر کشور در زمینه سپردن نقش محوری به اقتصاد دانش‌بنیان در زمینه تحقیق و توسعه صنعتی و بومی‌سازی تجهیزات، فناوری و همچنین فرآیند تولید صنعتی نیازمند تخصیص منابع مالی مطلوب در این زمینه است، کمااینکه در سال‌های اخیر تجربه موفق بومی‌سازی در صنعت نفت کشور، ایران را تبدیل به صادرکننده خدمات فنی و مهندسی در صنعت پالایشگاهی تبدیل کرد و امروز شاهد صادرات این خدمات به تعداد بالایی از کشورها نظیر ونزوئلا، سوریه، آفریقای جنوبی و ازبکستان هستیم. برای تحقق منابع مالی موردنیاز در این بخش، در برنامه هفتم توسعه اقدامات کلیدی انجام شده است تا در طول پنج سال برنامه هفتم توسع، شاهد یک تحول فناورانه در صنعت کشور باشیم و به سمت صنایع نوآوری کشور قرار صنعتی در وهله اول و همچنین تکمیل زنجیره ارزش برویم. در طول سالیان اجرای این برنامه از تمامی صادرات محصولات خام و نیمه‌خام صنعتی، عوارض و مالیات اخذ خواهد شد و در تمامی منابع در اختیار اکوسیستم علم و فناوری کشور قرار خواهد گرفت. این مالیات و عوارض در سال جاری حدود ۴۰هزار میلیارد تومان برآورد می‌شود که رقم بسیار مهم و خوبی است که در جهت پرداخت تسهیلات به دانش‌بنیان‌ها توسعه اکوسیستم علم و فناوری کشور هزینه خواهد شد. همچنین اعطای اعتبار مالیاتی تحقیق و توسعه به صنعت برای داشتن صرفه اقتصادی تحقیق و توسعه و تحریک صنایع به انجام تحقیق و توسعه برای جبران کاهش منابع دولت نیز از همین محل هزینه خواهد شد.

تحول فناوری و تحقیق و توسعه صنعتی برای شکوفایی بخش صنعتی ایران و رقابت در بازار جهانی ضروری است. دولت با تسهیل سرمایه‌گذاری در تحقیق و توسعه، تقویت نوآوری و ترویج همکاری بین دانشگاه و صنعت می‌تواند رقابت‌پذیری صنعت کشور را افزایش دهد. علاوه بر این، تمرکز بر توسعه پایدار، حفاظت از مالکیت معنوی و اثرات سرسبز فناوری به رشد اقتصادی بلندمدت و امنیت ملی کمک می‌کند.

یکی از محورهای کلیدی در زمینه جلوگیری از خام‌فروشی، حرکت به سمت تحقیق و توسعه بیشتر است. با این وجود، مسئله تحقیق و توسعه ریسک بسیار بالایی دارد و به همین دلیل باید دولت از صنایع کشور در این زمینه حمایت کند. مهم‌ترین مشوق و حمایت مالیاتی در زمینه رویکرد توسعه محور در راستای گسترش هزینه کرد تحقیق و توسعه و موفقیت در حوزه بومی‌سازی فناوری، به کارگیری نوع جدیدی از حمایت مالیاتی در راستای تحقیق و توسعه صنعتی است که منابع لازم را برای ارائه و اعطای این مشوق هدفمند مالیاتی در برنامه هفتم توسعه نیز تعیین می‌کسبیر جهش صنعتی کشور را فراهم کرده است. امید می‌رود قانون نهایی مصوب مجلس به درستی اجرا شود.

برنامه هفتم توسعه، علاوه بر اینکه شرکت‌های دانش‌بنیان فناور را متولی اصلی تحقیق و توسعه صنعتی پیش‌بینی کرده، منابع بسیار متنوعی نیز در اختیار معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان ریاست‌جمهوری در جهت تخصیص تسهیلات قرار داده و همچنین اعتبار مالیاتی تحقیق و توسعه به صنایع بزرگ اعطا کرده است که همه این منابع در جهت به کارگیری شرکت‌های دانش‌بنیان در جهت بومی‌سازی فناوری و تجهیزات گلوگاهی صنایع کشور به کار گرفته می‌شود.

□ □ □

نبود استفاده مناسب از فناوری و منابع در توسعه زنجیره ارزش، مانع توسعه صنعتی ایران شده است. رویکرد فعلی ایجاد انگیزه در صنایع بدون در نظر گرفتن جهت منابع منجر به فروش بالای محصولات خام صنعتی شده است. علاوه بر این، تحقیق و توسعه صنعتی کشور با چالش‌های مهمی از جمله ناکارآمدی اقتصادی و ناتوانی صنعت در انجام فعالیت‌های تحقیق و توسعه مواجه شده است. ایجاد یک متولی در این زمینه که به تحقیق و توسعه صنعتی اختصاص دارد، می‌تواند نقش مهمی در رسیدگی به این چالش‌ها داشته باشد. این رویکرد کلیدی در اصلاح عملکرد صنایع بزرگ کشور موجب خواهد شد که ایران از یک خام‌فروش صنعتی به یک تولیدکننده محصولات با ارزش افزوده بالا در صنعت تبدیل شود که به تمامی مواد اولیه دسترسی دارد و این موضوع یک جهش بزرگ صنعتی را برای ایران به همراه خواهد داشت.

تحول فناوری و تحقیق و توسعه صنعتی برای افزایش رقابت‌پذیری صنایع ایران در بازار جهانی ضروری است، چراکه با سرمایه‌گذاری در تحقیق و توسعه، صنایع می‌توانند کیفیت محصول را بهبود بخشند، راه‌حل‌های نوآورانه را توسعه دهند و کارایی خود را افزایش دهند. این به نوبه خود به آنها اجازه می‌دهد تا به طور مؤثر با همتایان بین‌المللی رقابت کنند و سهم بیشتری از بازار جهانی را به دست آورند.

سرمایه‌گذاری در تحقیق و توسعه صنعتی همچنین منجر به اثرات سرسبز فناوری نیز می‌شود که به نفع سایر بخش‌های اقتصاد است. همانطور که صنایع فناوری‌ها و فرآیندهای جدید را توسعه می‌دهند، دانش و تخصص تولید شده می‌تواند به صنایع دیگر منتقل و منجر به پیشرفت کلی فناوری و رشد اقتصادی شود. این اثر سرسبز یک اکوسیستم صنعتی پویاتر و به هم پیوسته‌تر را ترویج می‌کند.

تجربه موفق ایران در بومی‌سازی صنعت نفت، کشور را به عنوان صادرکننده خدمات فنی و مهندسی در بخش پالایشگاهی معرفی کرده است. این تلاش‌ها بومی‌سازی منجر به صادرات خدمات فنی به کشورهایی مانند ونزوئلا، سوریه، آفریقای جنوبی و ازبکستان شده است. گسترش تلاش‌های بومی‌سازی به سایر بخش‌های صنعتی، ایران می‌تواند قابلیت‌های صادراتی خود را افزایش دهد. درآمد ارزی را ایجاد و موقعیت خود را به عنوان ارائه‌دهنده تخصص فنی تقویت کند. تخصیص منابع مالی و تمرکز بر تحول فناوری در برنامه هفتم توسعه، چارچوبی برای پیشبرد بخش صنعتی کشور فراهم می‌کند. با ترویج بومی‌سازی فناوری‌های صنعتی و تکمیل زنجیره ارزش، ایران می‌تواند اتکای خود را به واردات کاهش دهد. قابلیت‌های تولید داخلی را افزایش دهد و نوآوری‌های فناوری را تقویت کند. این دگرگونی نه تنها به نفع بخش صنعت خواهد بود، بلکه به رشد اقتصادی و انعطاف‌پذیری کلی کمک خواهد کرد.

ناتوانی صنعت در انجام فعالیت‌های تحقیق و توسعه چالش مهم دیگری است. صنایع مسئول تولید، فروش و بازاریابی‌اند، اما اغلب فاقد اطلاعات تخصصی دقیق در مورد تجهیزات، فناوری و فرآیند تولید هستند. این اتکا به واردات، استقلال صنعت را محدود می‌کند و مانع از پیشرفت فناوری می‌شود. ایجاد مؤسسه‌ای که به تحقیق و توسعه صنعتی اختصاص دارد، می‌تواند با تسهیل انتقال فناوری و ارائه داده‌های تخصصی

اقتصادسنجی

سرویس اقتصادی۰۶۰۸۸۵۳۳

«جوان» تکالیف ترویج بومی‌سازی فناوری‌های صنعتی را در برنامه هفتم توسعه بررسی می‌کند

مأموریت گلوگاهی دانش‌بنیان‌ها

زیست‌بوم علم و فناوری کشور متولی اصلی تحقیق و توسعه صنعتی و تحول فناورانه صنایع بزرگ در برنامه هفتم توسعه پیش‌بینی شده است

استفاده کرد.

برای تحقق منابع مالی مورد نیاز برای تحقیق و توسعه صنعتی، برنامه هفتم توسعه اقدامات کلیدی را معرفی کرده است. این طرح با هدف شاهد تحول فناوری در صنعت کشور، ترویج بومی‌سازی فناوری‌های صنعتی و تکمیل زنجیره ارزش در یک دوره پنج‌ساله است. عوارض و مالیات‌های حاصل از صادرات محصولات صنعتی خام و نیمه‌خام به اکوسیستم علم و فناوری کشور اختصاص می‌یابد. این تخصیص مالی قابل توجه از توسعه دانش‌بنیان و رشد اکوسیستم علم و فناوری در ایران حمایت خواهد کرد.

■ **دانش‌بنیان‌ها محور اصلی تحقیق و توسعه و بومی‌سازی فناوری صنایع**

علیرضا عباسی عضو شورای راهبردی تولیدات دانش‌بنیان مجلس شورای اسلامی در مورد نگاه جدید کشور به حوزه اکوسیستم علم و فناوری کشور و نقش کلیدی این بخش از اقتصاد در زمینه بومی‌سازی فناوری و تجهیزات صنعتی به «جوان» می‌گوید: «قانون جهش تولید دانش‌بنیان قانون بسیار مترقی بود که مجلس مصوب کرد آن هم بااین نگاه که اگر ما می‌خواهیم قدرت پیدا کنیم ارزش افزوده‌مان را بالا ببریم بهره‌روری را افزایش دهیم و ضریب نفوذ دانش در حوزه‌های مختلف را افزایش دهیم. دانش باید به حوزه‌های کشاورزی، صنعت و خدمات نفوذ پیدا کند و اگر از این راه‌ها ورود پیدا کند ما می‌توانیم بهره‌روری را افزایش دهیم و ارزش افزوده بیشتری ایجاد کنیم. شرکت‌های دانش‌بنیان، محور اصلی و اساسی بومی‌سازی تجهیزات و فناوری‌های صنعتی هستند و دانش‌بنیان شدن صنایع بزرگ از این طریق امکان‌پذیر خواهد بود.»

وی می‌افزاید: «با ایسن نگاه قانون جهش تولید دانش‌بنیان را مصوب و یک‌سری موانع را برطرف کردیم و سیاست‌های تشویقی و حمایتی که نیاز بود از این شرکت‌ها داشته باشیم را اتخاذ کردیم. این نگاه در برنامه هفتم توسعه نیز تداوم یافت و امروز بیشتر از قبل اکوسیستم علم و فناوری کشور تقویت شده و منابع بزرگ و مهمی در جهت تحقق این نقش کلیدی در شرکت‌ها درآمده است. ما می‌گوییم این شرکت‌ها را شما تأسیس کنید این حمایت‌ها را هم انجام می‌دهیم، ولی ادامه حمایت‌ها منوط به این است که محصول را تحویل دهد پس نباید محدودیت را در مجوز اولیه داشته باشیم، بلکه آن را

نامه‌ای که برای این قانون نیاز بود نوشته شد، یعنی سال گذشته سال آماده‌سازی آیین‌نامه‌ها بود و امسال به صورت جدی اجرایی شده است.»

این عضو شورای راهبردی تولیدات دانش‌بنیان مجلس شورای اسلامی می‌گوید: «یکی از مشکلاتی که داشتم هفت‌خوان رستم بود که این شرکت‌ها باید برای اخذ مجوز طی می‌کردند، اما الان می‌گوییم

علیرضاعباسی عضو شورای راهبردی تولیدات دانش‌بنیان مجلس

باید معافیت‌های مالیاتی برای طرح‌های تحقیق و توسعه داشته باشیم. ما در جلسه‌ای که در شورای راهبردی با حضور رئیس جمهور داشتیم، ۱۰۰ همت برای حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان اختصاص دادیم. این اقدام نشان می‌دهد مجلس و دولت به این نتیجه رسیده‌اند که راه رسیدن به پیشرفت حمایت از دانش‌بنیان‌هاست

باید معافیت‌های مالیاتی برای طرح‌های تحقیق و توسعه داشته باشیم. ما در جلسه‌ای که در شورای راهبردی با حضور رئیس جمهور داشتیم، ۱۰۰ همت برای حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان اختصاص دادیم.

این اقدام نشان می‌دهد مجلس و دولت به این نتیجه رسیده‌اند که راه رسیدن به پیشرفت حمایت از دانش‌بنیان‌هاست

عرصه باز است. مثلاً ما نیاز به واردات محصولی داریم، هر اما امکان تولید این محصول در داخل کشور است، هر کسی در قالب شرکت دانش‌بنیان بگوید من همین دانشی دارم و می‌توانم آن را تبدیل به محصول کنم وقتی این محصول را آورد حمایت‌های ما بعد از آن انجام می‌شود. قبلاً اینگونه بود کسی ادعا می‌کرد که من محصولی می‌توانم تولید کنم مجوز آن را از هم می‌گرفت و بعد شاید محصول را هم تولید نمی‌کرد ما می‌گوییم این شرکت‌ها را شما تأسیس کنید این حمایت‌ها را هم انجام می‌دهیم، ولی ادامه حمایت‌ها منوط به این است که محصول را تحویل دهد پس نباید محدودیت را در مجوز اولیه داشته باشیم، بلکه آن را